

PROF. DR HAB. INŻ. ARCH. ZBIGNIEW W. PASZKOWSKI
Ul. Na Wzgórzu 13, 71-216 Szczecin-Bezrzecze
Tel . 601704454
e-mail: prof.paszkowski@gmail.com

Szczecin, 20.10.2022

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

AUTOR:

Mgr inż. arch. Aleksandra Kozaczek

TYTUŁ ROZPRAWY:

**STRUKTURA SIECI JEDNOSTEK STRAŻY POŻARNYCH WE WROCŁAWIU
ORAZ ICH ARCHITEKTURA W LATACH 1889-1940**

PROMOTOR:

dr hab. inż. arch. Paweł Kirschke

Podstawa opracowania:

1. Umowa o dzieło z Wydziałem Architektury Politechniki Wrocławskiej, wrzesień 2022
2. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska w formie skoroszytu (273 strony, twarda oprawa).
3. USTAWA z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 września 2017 r., poz. 1789)
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. Poz. 261 w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

1. Ocena formalna rozprawy doktorskiej

1.1. Ocena ogólna pracy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska dotyczy zagadnień związanych z systemem obiektów straży pożarnych, powstałych we Wrocławiu (Breslau) w latach 1889-1940, analizy lokalizacyjnej oraz architektury obiektów straży pożarnych i rozwijającego się systemu ochrony pożarowej w miastach Królestwa Prus. Autorka uzasadnia podjęcie tej problematyki zauważonym brakiem systemowego przedstawienia problematyki zorganizowanej ochrony pożarowej w miastach od połowy XIX w. i współczesnej ochrony konserwatorskiej obiektów architektonicznych straży pożarnych, mimo ich wyjątkowości i urody architektonicznej.

Autorka zwraca też uwagę na zachodzące zmiany funkcjonalne i formalno-prawne w systemie ochrony pożarowej w miastach. Niepokój Doktorantki budzi w wielu przypadkach pozostawienie dawnych obiektów straży pożarnych bez odpowiedniego zabezpieczenia konserwatorskiego. Stąd Doktorantka wskazuje, że jednym z celów podjętej dysertacji jest utrwalenie przekonania o godnej zachowania wartości architektury historycznych obiektów straży pożarnej. Praca obejmuje przede wszystkim udokumentowanie i usystematyzowanie wiedzy na temat obiektów architektury tworzących systemy zarówno ochotniczej, jak i zawodowej straży pożarnej we Wrocławiu, zbudowany w latach 1889-1940. Przedstawia analizę systemu tych obiektów, ich udział w rozwoju przestrzennym miasta i rozwój samej formy architektonicznej obiektów straży pożarnych. Jako tło analiz, Autorka przedstawia systemy ochrony pożarowej i przykładowe obiekty straży pożarnych powstałe w omawianym okresie w innych miastach Rzeszy Niemieckiej, a także w innych krajach europejskich.

1.2. Ocena struktury i zawartości pracy

Praca doktorska ma charakter monograficzny, przybierający w końcowej części formę katalogu obiektów straży pożarnych we Wrocławiu. Praca liczy 273 strony, z czego 208 stron zajmuje tekst pracy wraz z ilustracjami. Opracowanie w części podstawowej składa się z 8 rozdziałów podzielonych na podrozdziały i podpunkty o zróżnicowanej wielkości. Całość opracowania została podsumowana wnioskami końcowymi.

W końcowej części dysertacji zamieszczono streszczenie w języku polskim i angielskim, katalog przebadanych straży pożarnych w postaci 12 kart katalogowych, podziękowania, bibliografię (107 pozycji), spis źródeł archiwalnych z różnych archiwów i bibliotek krajowych i zagranicznych, zestawienie stron Internetowych w liczbie 127 pozycji, spis ilustracji i ich źródeł w liczbie 185 pozycji oraz spis ilustracji zamieszczonych w części katalogowej (109 pozycji).

Praca jest napisana komunikatywnym językiem, z prawidłowym użyciem określeń fachowych, z nielicznymi błędami stylistycznymi i ortograficznymi (głównie w nazwach niemieckich). Skład tekstu, opisy pod ilustracjami, czcionka, wyłuszczenia ważnych fragmentów są opracowane na najwyższym poziomie. W tekście pracy zostało zastosowanych wiele odniesień do literatury przedmiotu, a opracowanie 405 przypisów dolnych stanowi dodatkowe wyjaśnienie omawianych zagadnień w toku dysertacji.

Zawartość merytoryczna poszczególnych rozdziałów pracy przedstawia się następująco:

W pierwszym rozdziale określonym jako „Wstęp”, Autorka prezentuje założenia podjętego tematu dysertacji, określa cel badań, tezy pracy, metody prowadzenia badań i konstrukcji dysertacji oraz omawia literaturę przedmiotu.

W drugim rozdziale, Autorka prezentuje ewolucję ochrony przeciwpożarowej od czasów średniowiecza i koncentryczny system lokowania strażnic we Wrocławiu.

Rozdział trzeci dotyczy omówienia przykładów sieci gaśniczych i rozwiązań architektonicznych straży pożarnych w miastach niemieckich na przełomie XIX i XX w.: Berlinie, Monachium, Kolonii, Bremie, Szczecinie i Poznaniu.

Rozdział czwarty przedstawia zasady techniczne i architektoniczne projektowania straży pożarnych w Niemczech w latach 1880-1940.

Rozdział piąty stanowi prezentację 8 obiektów architektonicznych przeznaczonych dla zawodowych straży pożarnych we Wrocławiu, wybudowanych w omawianym okresie.

Rozdział szósty przedstawia obiekty stanowiące uzupełniającą ochronę pożarową we Wrocławiu.

W rozdziale siódmym przedstawiono elementy infrastruktury pożarowej z przełomu XIX i XX w.

Rozdział ósmy omawia przykłady współczesnego wykorzystania historycznych straży pożarnych i ich adaptacje do nowych, współczesnych funkcji miejskich.

Następnie Autorka formułuje wnioski z przeprowadzonego wywodu i podsumowuje całość pracy doktorskiej. Kolejne części pracy to: Streszczenie w języku polskim i angielskim, katalog przebadanych straży pożarnych ze szczegółowo opracowanymi kartami obiektów, a także podziękowania, spisy pozycji bibliograficznych, ilustracji i źródeł.

Struktura pracy jest prawidłowa, a jej zawartość merytoryczna w sposób usystematyzowany i wyczerpujący omawia zagadnienie będące przedmiotem rozprawy – strukturę sieci jednostek straży pożarnych we Wrocławiu i ich architekturę. Problematyka systemu ochrony przeciwpożarowej we Wrocławiu na przełomie XIX i XX w. omówiona jest na tle rozwoju tego zagadnienia w innych, urbanizujących się w tym okresie, ośrodkach miejskich, co osadza tę problematykę w kontekście ogólnego trendu rozwoju urbanistycznego miast i ich infrastruktury, jaki miał miejsce na przełomie XIX i XX w.

2. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

2.1. Ocena tematyki dysertacji

Rozprawa doktorska porusza tematykę, która nie była do tej pory przedmiotem badań w ujęciu kompleksowym, prezentowanym przez Autorkę. Doktorantka prezentuje nowatorskie podejście do zagadnienia. Przedstawia w sposób kompleksowy i usystematyzowany obiektów straży pożarnych zawodowych i ochotniczych, stawia pod rozwagę problem ochrony konserwatorskiej tych obiektów i skłania do rozważań o ochronie i adaptacji tych obiektów do nowych funkcji w sposób kompleksowy, wychodzący poza skalę jednego obiektu. Sposób prezentacji poszczególnych obiektów – w układzie systemowym, a później w opisie szczegółowym i skoncentrowanym w postaci kart obiektów, jest niezwykle cennym i prawidłowym sposobem dla poparcia tezy o konieczności wprowadzenia systemowej ochrony

konserwatorskiej tych obiektów i w przypadku możliwości zmiany ich funkcji, adaptacji na cele społecznie użyteczne.

2.2. Ocena głównego zagadnienia badawczego

Głównym przedmiotem badań w tej pracy są obiekty i zespoły architektoniczne pełniące funkcję straży pożarnych we Wrocławiu, analiza ich struktury, przekształceń w wyniku rozwoju systemów gaśniczych i motoryzacji. Powyższe zadanie badawcze jest przedmiotem badań Autorki od wielu lat. W bibliografii Autorka podaje trzy inne pozycje publikacyjne swojego autorstwa dotyczące problematyki obiektów straży pożarnych.

Zadanie badawcze zostało sformułowane w sposób klarowny i prawidłowy. Metody badawcze, w tym metody porównawcze i szerokie rozpoznanie materiałów archiwalnych, sprawiają, że przedstawione w dysertacji główne zagadnienie badawcze ma charakter pogłębiony i przedstawione jest kompleksowo i wielostronnie.

3. Uwagi formalne i merytoryczne

3.1. Uwagi dotyczące tematu dysertacji

W sformułowaniu tytułu pracy doktorskiej: STRUKTURA SIECI JEDNOSTEK STRAŻY POŻARNYCH WE WROCŁAWIU ORAZ ICH ARCHITEKTURA W LATACH 1889-1940 określono przedmiot badań, lecz nie zawarto problemu naukowego. Tytuł odpowiada treści recenzowanej pracy, o strukturze monograficznej (opisowej), ale nie wskazuje przyczyny, dla której podjęto się tych badań.

3.2. Uwagi dotyczące problemu badawczego dysertacji

Ujęcie problemowe (dysertacyjne) podjętego zakresu badawczego, czy też rozważania na temat naukowego problemu badawczego - są przedstawione w sposób zmarginalizowany. Dotyczą wskazań o konieczności kompleksowego rozpatrywania systemu jednostek straży pożarnych, ochrony ich wartości zabytkowych i artystycznych, możliwości adaptacyjnych na inne funkcje miejskie, przy założeniu, że obecnie funkcjonujące obiekty ratowniczo-gaśnicze mogą być zastąpione przez obiekty nowej generacji. Nowością badawczą tej pracy jest natomiast wyłonienie i opisanie grupy obiektów straży pożarnych we Wrocławiu, na tle rozwoju miasta Breslau i innych ośrodków miejskich, w tym Berlina – Stolicy Rzeszy, oraz podjęcie próby skatalogowania oraz usystematyzowania typologicznego przebadanych obiektów pod względem formalnym i funkcjonalnym. Rozdział 5, zatytułowany: *Architektura wrocławskich zawodowych straży pożarnych*, stanowi omówienie wszystkich obiektów straży pożarnych z omawianego okresu zachowanych we Wrocławiu, dodatkowo przedstawionych na kartach katalogowych na końcu dysertacji. „Katalogowa” forma części dysertacji budzi jednak pewne wątpliwości. Przedstawienie wszystkich obiektów w formie katalogu przeczy nieco idei dysertacji, w której istotne jest przedłożenie wywodu, mającego na celu udowodnienie postawionych hipotez, nie zaś tworzenie kompletnych katalogów. Drobne niedopatrzenie: na

kartach katalogowych w rubryczce adres, brak jest nazwy miasta. Jest to istotne w przypadku, gdyby karty te miały zyskać „nowe życie” np. w archiwum konserwatorskim.

3.3 Uwagi dotyczące zakresu badań

Monograficzna ogólność tematu wymogła na Autorce szeroki zakres badań i konieczność przeprowadzenia analiz wielu przykładów, obejmujących wszystkie znane z autopsji i literatury zespoły straży pożarnych, znajdujące się w granicach administracyjnych współczesnego Wrocławia, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zlokalizowanych na obszarze miasta historycznego, tj. sprzed 1945 r.

Autorka wykonała olbrzymie zadanie badawcze gromadząc i opisując szczegółowo dużą liczbę przykładów, z uwzględnieniem zarówno oryginalnych adresów niemieckich, jak i współczesnych, co zasługuje na uznanie. Opisy polegały na rozpoznaniu, scharakteryzowaniu formalno-użytkowym, w tym również w procesie przemian związanych ze zmianami techniki pożarniczej. W zakresie opisów poszczególnych przykładów znalazły się dane o lokalizacji, roku budowy, zastosowanym materiale, formie architektonicznej, ze schematami usytuowania oraz krótkim opisem każdego z przykładów.

3.3. Uwagi dotyczące sformułowania tez pracy i wniosków

Wątpliwości budzą sformułowania zawarte w przedstawionych czterech tezach pracy.

Teza nr 1 *„Powstały na przełomie XIX i XX w. koncentryczny system remiz i sieć urządzeń technicznych zapewniających bezpieczeństwo pożarowe w Breslau, aż do II wojny światowej efektywnie zrealizował zadania zapewnienia bezpieczeństwa aglomeracji, stanowiąc wzorcowe rozwiązanie dla innych ośrodków miejskich”.*

Pierwsza część tezy jest oczywista i prawdziwa, choć sformułowanie „koncentryczny system strażnic” w świetle schematów il. 12 i il. 14 nie wydaje się być użyte prawidłowo. Druga część tezy wzbudza natomiast wątpliwości, bo nie zostało wykazane w dysertacji, dla jakich „innych ośrodków miejskich” system remiz i sieć urządzeń technicznych, jaki powstał we Wrocławiu, stanowił „wzorcowe rozwiązanie”.

Teza nr 2 *„Wrocławskie obiekty zawodowych straży pożarnych są unikalne architektonicznie i powinny być uznane na zabytki nieruchomości. Ich wartość wynika z funkcjonalności i nowoczesności zastosowanych rozwiązań budowlanych i technicznych oraz historyzujących lub secesyjnych ceglanych fasad, zakomponowanych zgodnie z kanonem obowiązującym ówczesnie w Breslau dla inwestycjach (raczej dla inwestycji) miejskich. Zastosowanie w tych kompozycjach detalu wskazującego na przeznaczenie obiektów czyniło je unikalnymi i zwiększało poczucie bezpieczeństwa mieszkańców”.*

Teza nie została udowodniona, gdyż: obiekty straży pożarnych nie są unikalne architektonicznie, jako że były wzorowane na obiektach berlińskich (zgodnie z opisem Autorki). Motywacja wpisania tych obiektów do rejestru zabytków powinna być inna. Jaka? Podczas obrony pracy doktorskiej Autorka proszona jest o przedstawienie właściwie sformułowanego, uzasadnienia wpisania tych obiektów do rejestru zabytków. Nie zostało też udowodnione, że „zastosowanie (...) detalu wskazującego na przeznaczenie obiektów (...) zwiększało poczucie bezpieczeństwa mieszkańców”. Ta część tezy raczej nie wydaje się możliwa do udowodnienia, ale tu również Autorka proszona jest o jej obronę.

Teza nr 3 „Dostosowanie wrocławskich remiz zawodowych straży pożarnych do współczesnych funkcji ratowniczo-gaśniczych jest bardzo trudne, ale celowe i możliwe pod warunkiem, że ich przebudowy przeprowadzone będą zgodnie z rygorami stosowanymi w wypadku zabytków rejestrowych”.

W przedstawionej Tezie nr 3 zawarta jest sprzeczność, polegająca na tym, że wpisanie obiektu straży pożarnych do rejestru zabytków może spowodować uniemożliwienie ich dalszego użytkowania jako współczesnej, zmodernizowanej remizy strażackiej, chociażby z uwagi na konieczność ich przebudowy z uwagi na wielkość współczesnych wozów strażackich oraz inne niż w XIX w. standardy przebywania strażaków w strażnicy (pokoje, łazienki itp.)

Rygory konserwatorskie, to głównie szereg zakazów, dotyczących m.in. wprowadzania zmian w autentycznej substancji zabytku. Adaptacja jest możliwa, ale bez znaczącej ingerencji w układ funkcjonalny i oryginalną substancję i formę zabytku. Utrzymanie funkcji straży pożarnej w obiekcie restrykcyjnie obwarowanym zakazem wprowadzania zmian adaptacyjnych o wysokim stopniu ingerencji, może znacząco opóźnić lub uniemożliwić modernizację obiektów straży pożarnych wpisanych do rejestru zabytków. Problem polega też na historycznie uzasadnionym rozlokowaniu w mieście obiektów straży pożarnych, tworzących system bezpieczeństwa pożarowego i konieczności znajdowania lokalizacji zastępczych. Powyższe problemy, związane z funkcjonowaniem straży pożarnych w zabytkach wpisanych do rejestru obiektów zabytkowych, nie zostały przez Doktorantkę naświetlone w sposób właściwy i wyczerpujący. Przetawione w części *Wnioski*, wyjaśnienie Doktorantki, stanowiące potwierdzenie udowodnienia tej tezy w toku przeprowadzonego wywodu nie jest zatem satysfakcjonujące.

Teza nr 4 „Rozwiązania stosowane w dużych miastach europejskich wskazują, że optymalnym rozwiązaniem jest aktualizacja sieci jednostek ratowniczych w oparciu o nowe obiekty rozlokowane w optymalnych miejscach i spełniające współczesne wymagania, przy jednoczesnym adaptowaniu zabytkowych straży pożarnych do funkcji społeczno-usługowych”.

Przedstawiona teza nr 4 jest w istocie wnioskiem końcowym pracy. Tak właśnie należałoby postąpić, aby uchronić wartościowe obiekty architektoniczne strażnic przeciwpożarowych we Wrocławiu: tak wybudować nowoczesne strażnice rozlokowane w optymalny sposób adekwatny do nowo powstałej sieci dróg ulic i nowych zespołów zabudowy, aby obiekty zabytkowe strażnic mogły być ochronione przed destrukcją funkcjonalistyczną. Mogą one być adaptowane do funkcji ogólnomiejskich w sposób nieniszczący formy i substancji zabytkowej. Mimo słuszności tezy nr 4, nie można jej uznać jako tezy tej dysertacji, gdyż zagadnienia urbanistyczne rozlokowania **nowych jednostek ratowniczych** we Wrocławiu nie były przedmiotem rozważań w dysertacji. Jak również nie wskazano, jakie „Rozwiązania stosowane w dużych miastach europejskich(..)” i w jakich miastach, stanowić mogą wskazania wzorcowe, które Autorka miała na myśli.

3.5 Uwagi dotyczące materiału ilustracyjnego

Na uwagę zasługują opracowane przez Autorkę syntetyczne opracowania bogatego materiału ilustracyjnego w formie historycznych rycin, schematów i rysunków oraz współczesnych fotografii obiektów. Praca doktorska zawiera w części tekstowej 185 ilustracji w postaci barwnych zdjęć, schematów i rysunków oraz czarno-białych rysunków budowlano-konstrukcyjnych oraz 181 ilustracji w załączniku stanowiącym katalog kart obiektów. Wszystkie ilustracje zostały zestawione w podanym w końcu pracy Spisie ilustracji, z podaniem źródeł i autorów zdjęć i rysunków. Wiele z zamieszczonych fotografii obiektów jest autorstwa Doktorantki.

Przy każdej z ilustracji określono w nawiasie kwadratowym źródło jej pochodzenia, stanowiące odwołanie do zestawienia. Z racji dużej liczby ilustracji są one bardzo małe i nie wszystkie są dobrze czytelne, dając tylko ogólny obraz przedstawianych obiektów.

Zaprezentowany przez Autorkę materiał ilustracyjny, poza zdjęciami wykonanymi przez Autorkę oraz schematami, tabelami i wykresami, obejmuje w znacznej większości ilustracje ze stron Internetowych, do których określona została data dostępu, natomiast nie wskazano praw do publikacji. Należy zwrócić uwagę, że dostępność ilustracji w Internecie nie upoważnia do ich publikacji, o ile nie są one określone jako zasób udostępniany publicznie. W dysertacji, w której wykorzystuje się źródła Internetowe, należy zadbać o prawa autorskie do zdjęć lub wykazać ich zezwolenie na publiczne udostępnienie. W recenzowanej dysertacji brak jest wykazania posiadania przez Autorkę takich zezwoleń. W przypadku publikacji książkowej niniejszej pracy doktorskiej, do czego jako recenzent bym gorąco namawiał, problem praw autorskich do zdjęć powinien zostać uregulowany. Alternatywnie - Autorka powinna ograniczyć się do zdjęć, co do których posiada prawa autorskie, lub które dostępne są w domenie publicznej.

4. Konkluzje

4.1. Konkluzja ogólna

Rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Aleksandry Kozaczek zatytułowana: „STRUKTURA SIECI JEDNOSTEK STRAŻY POŻARNYCH WE WROCŁAWIU ORAZ ICH ARCHITEKTURA W LATACH 1889-1940”, opracowana pod kierunkiem promotora, dr hab. inż. arch. Pawła Kirschke, jest interesującą pracą badawczą, dotyczącą systemu obiektów straży pożarnych powstałych na przełomie XIX i XX w. we Wrocławiu oraz oceny ich wartości zabytkowej, historycznej i artystycznej. W pracy zawarto pełny katalog istniejących strażnic wrocławskich, podano wzorcowe rozwiązania i przykłady różnych charakterystycznych form architektonicznych i kompozycyjnych układów przestrzennego zagospodarowania strażnic. Opracowano typologię zachowanych strażnic i charakterystykę opisową i parametryczną poszczególnych przykładów.

Autorka stwierdziła udowodnienie założonych na wstępie czterech tez badawczych. Zauważony brak naukowej precyzji w przedstawionych „tezach” i ich wyjaśnieniach, nie umniejsza istotnego wkładu Doktorantki w szerokim i wielowątkowym rozpoznaniu tematu i przedstawieniu go w formie niezwykle czytelnej, właściwie opisanej, z załączonym katalogiem i bogatym, świetnie opracowanym materiałem ilustracyjnym.

4.2. Praktyczny aspekt dysertacji

Opracowana w formie monografii praca doktorska stanowi kompendium wiedzy na temat formalnego (architektonicznego) i konstrukcyjnego zasobu budynków straży pożarnych we Wrocławiu, który w sposób systemowy powinien być poddany procesowi waloryzacji i pracom konserwatorskim z nieinwazyjnymi zabiegami adaptacyjnymi i modernizacyjnymi. Przedłożona praca naukowa może stanowić materiał poznawczy i inspirujący, a także doskonały punkt wyjścia do systematycznego zajmowania się tymi obiektami, funkcjonującymi w konstelacji systemu ochrony pożarowej w mieście. Na uwagę zasługuje wyważony sposób podejścia konserwatorskiego w kwestii zachowania dziedzictwa systemu ochrony pożarowej Wrocławia.

4.3. Konkluzja w zakresie oryginalności rozwiązania problemu naukowego

Zgodnie z art. 13. Ustawy o stopniach i tytule naukowym (...), „rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej”.

W tym miejscu należy zauważyć, że temat przedłożonej do recenzji pracy doktorskiej „STRUKTURA SIECI JEDNOSTEK STRAŻY POŻARNYCH WE WROCŁAWIU ORAZ ICH ARCHITEKTURA W LATACH 1889-1940” jest już w swej podstawowej istocie oryginalny, oparty o zrealizowane obiekty architektoniczne i inżynierskie. Przedstawiona do recenzji rozprawa w oryginalny sposób przedstawia dotychczasowy zasób obiektów zrealizowanych we Wrocławiu, tendencje projektowe i estetyczno-formalne związane z budową obiektów straży pożarnych na przełomie XIX i XX w., a także stan badań i przeprowadza analizę porównawczą zrealizowanych obiektów straży pożarnych z obiektami tego typu zrealizowanymi w innych miastach europejskich.

4.4. Konkluzja dotycząca Kandydatki do stopnia doktora

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska, spełnia kryteria jakościowe wymagane dla prac doktorskich, określone w w/w ustawie. Kandydatka do stopnia naukowego doktora wykazuje się w rozprawie doktorskiej wymaganą wiedzą teoretyczną w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka* oraz umiejętnością prowadzenia prac badawczych w sposób samodzielny, zarówno analityczny, jak i syntetyzujący. Potrafi formułować problemy badawcze i wyciągać wnioski wynikające z przeprowadzonych badań. Stosuje zróżnicowane metody badawcze.

4.5. Opinia końcowa

W związku z powyższym, opiniuję pozytywnie przedłożoną do recenzji rozprawę doktorską pt.: „STRUKTURA SIECI JEDNOSTEK STRAŻY POŻARNYCH WE WROCŁAWIU ORAZ ICH ARCHITEKTURA W LATACH 1889-1940” i rekomenduję ją do przyjęcia jej przez Wysoką Radę Dyscypliny Architektury i Urbanistyki Politechniki Wrocławskiej. Jednocześnie wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr inż. arch. Aleksandry Kozaczek do publicznej obrony.

Prof. dr hab. inż. arch. Zbigniew W. Paszkowski